КЭЛЭН ИҺЭР ДЬАХТАЛЛАР КҮННЭРИНЭН, КҮНДҮ ДЬҮӨГЭЛЭРБИТ!

САҢА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ УЛУУҺУН ХАҺЫАТА

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮГТЭН ТАХСАР

№№ 25—26 (8434—8435). 1999 сыл кулун тутар 6 күнэ. Субуота. Сыаната — 1 солк. 10 харчы.

*

Эҕэрдэлиибит!

Күндү күн-күбэй ийэлэри, эбээлэри, кыргыттарбытын, улууспут бары дьахталларын саастыы маҥнайгы быраабынньыгынан—Дьахталлар аан дойдутааҕы күннэринэн итиитик, истиҥник эҕэрдэлиибит!

Дьахтар... Киһи аймах бүтүннүүтэ сүгүрүйэр ытык киһитэ, үгэр үрдүк таҥарата. Киһи ааҕа уолнутун иргиттэрчлэнэр, үтүөнү-кэрэни үксэтэр. Киһи чэгиэн, доруобай буолларыгын, норуот, нация сайдар, аартыга аһыллар кыахтаах. Киһи кыыс оҕо буолан ньургуйа хаамыаҕыттан тулатыгар ыраастык, сырдыкка эрэ ыһар аналлаах.

Улууспут дьахталлара билиҥҥи булкуурдаах кэрдиис кэмҥэ норуоттарын туһун санаан, киһи интэриэһин үрдүктүк тутан, туруктаах быһыы-майгы, чэгиэн-чэбдик, доруобай олох, олоҕу бары эттүнэн оро тардар иһин туруулан үлэлииллэригэр баҕарабыт.

КҮНДҮ ДЬҮӨГЭЛЭРБИТ, дьоллоох буоларга эйиэхэ толору бырааптааххыт. Норуот дьэоҕит ичилэрининэ, торүүр оҕоҕут толкуйдааҕына, үлэҕит ситиһиилэниннэ, олоххут чэчирээтин!

Улуус Мунньаҕа,
улуус дьаһалтата.

x x x

Улуус бары күн-күбэй ийэлэригэр, ытык мааны эбээлэригэр, кыталык мааны кыргыттарыгар чаҕылхай күннээх саастыы кэрэ быраабынньыгынан—Дьахталлар аан дойдутааҕы күннэринэн итии-истиҥ эҕэрдэбитин тиэрдэбит!

Дьиҥ кэргэн, ньаа уйгута тупсарар, омук кэскилэ кэпитэрин туһугар күннэтэ ахсаабат кыһамньыгыт иһин барҕа махтал тылларын анныбыт. Биһиги дьахталларбыт ис-истэриттэн тулуурдаахтар, сырдыкка, үрдүккэ тардыһыылаахтар, кинилэр сүрэхтэрэ сылаас, быһыннан сыдьааны үлэҕэ-хамнаска күөртээччилэринэн, кыыммы саҕааччыларынан буолаллар. Маанылаах даллар хотуттарбыт, кэрэчээн кыргыттарбыт баар буоланнар, биһиги олохпут күнтэн-күн кэрэкэйэр, бүгүҥҥү мэрахаттары, мэһэйдэри туоратар сырдык, дьоллоох олоххо кэлэргэ биһи эрэлбит үөскүүр. Бу кэрэ-бэлиэ күҥҥэ кинилэргэ таһаарыылаах үлэни, чэгиэн доруобуйаны, дьиэҕэ-уокка илии-эйэни, тапталы, уйгуну-быйаҥы баҕарабыт. Биһиги ийэлэрбитин мэлдьи истиҥ сааха, үтүө-мааны сыһыан, дьол соргу арыаллаатын.

Тула өттүбүтүгэр сардаана сибэккилии сайаҕас санааны, кыталыктыы кэрэ-намчы майгыны, ыл-ыраастык, сып-сырдыгы тарҕата ыһыаҕыт, дьиэ-чахчы сахалыы чээ куттаах саха дьахталлара дэтэр курдук олоруоххут, кэскилбитин оҥостуоххут, сарсыныбытын салайыаххыт диэн күндү дьүөгэлэрбитин ыҥыраҕыт!

Улуустааҕы дьиэ кэргэн политикатын уонна социальнай көмүскэл управлениета.

ТИРЭХ БААҺЫНАЙ ХАҺААЙЫСТЫБАЛАРА

ОҤОРОН ТАҺААРЫЫНЫ ЭЛБЭТЭР, БАЙЫЛЫАТТЫК ОЛОРОР ТУҺУГАР

Республика Президенин ыйааҕынан киин ситиминэн киирээр республикаҕа 50 тирэх (бааһынай) бааһынай хаһаайыстыбалара тэриллиэхтэр. Биһиги улууспутуттан маҥнайгы 5 тирэх хаһаайыстыба баар буолбута улуус бу хамсааһыныгар үлэтин билиниини диэн сөп. Ол эбэтэр бастакы тирэх хаһаайыстыбалартан 10 бырааһыана биһиэхэ тиксэр. Кинилэр мааны аастыыт сылларга көрдөрүүлэринэн ситистилэр.

Бу хаһаайыстыбаларга улахан болҕомто ууруллар. Ол курдук, 1-дии мөл. солк. кредит бэриллэр, лизинэнэн туһаналлар, сыл түмүгүнэн 1 мөл. солк. ордуктаах табаарынай бородууксуйаны атыылаабыт 10 хаһаайыстыбаҕа 100-түү тыһ. солк. бириэмийэ туттарыллар. Кээр сылтан тирэх хаһаайыстыбалар конкурс быһыытынан сүүмэрдэнэн ылыллыахтаахтар.

Кулун тутар 2 күнүгэр улуус баһылыга А. А. Шадринга 5 тирэх хаһаайыстыбалар салайааччыларын кытта көрсүһүү-сүбэ мунньах буолла. Манна «Саха сирэ» хаһыат редакторын бастакы солбуйааччы И. И. Ксенофонтов, нэһилиэктэр баһылыктара, атын бааһынай хаһаайыстыбаларын салайааччылара, тыа хаһаайыстыбатын управлениетын специалистара, бааһынай, суруйааччы В. Н. Егоров—Тумарча уо. д. а. кыттыыны ыллылар.

Баһылык А. А. Шадрин кылгас киирии тылын кэнниттэн улуустааҕы тыа хаһаайыстыбатын управлениетын кылаабынай специалиһа Н. Г. Михайлов улуус бааһ тирэх хаһаайыстыбаларын үлэлэригэр экономическай ырытыыны оҥордо. Онно көрдөххө, аастыт сыл түмүгүнэн кинилэр ортотунан 500-600 тыһ. солк. табаарынай бородууксуйаны оҥорбуттар. Итиэн быйылгы сылга үөһэ этиллэр 1 мөл. солк. ирдэбилгэ хаасар баланнгната уустуктардаах курдук. Бу кирбиигэ арай Одьулууннтан «Төҥүргэстээх», Сылаҥтан «Үөкүйэ» бааһынай хаһаайыстыбалара чугастар. Оттон атыттар итэҕэһи сиктэрннэргэ эбии 400-500 тыһ. солк. өссө да үлэлээн ылыахтаахтара турар. Онуоха сүбэ быһыытынан эбии атын салаа үлэлэрин көрүнэргэ, ону таҥ үүкээ, табаарыналыка болҕомтону уурарга этиллиннэ. Коммерциянан, түргэнник бородууксуйаны бэлэмэр көрүнэрэн итиэннэ нэһилиэннэйга өҥөлөрү оҥорууннан сүрүн салааҕа кэнэ быһыытынан дьарыктаныахха эмиэ сөп.

Конкурса, дьэ, бу тула буолла. Өссө тугу оҥоруохха диэн. Маныаха, бастатан, тирэх хаһаайыстыбалар салайааччылара Р. С. Барашков («Төҥүргэстээх» б/х), В. В. Петухов («Бабаҕа»), Е. Е. Владимиров («Дьаарбаҥ»), К. С. Макаров («Үөкүйэ»), А. Е. Сивцев («Бөрө») хаһаайыстыбаларын сырдаттылар, сылга төһөнү оҥорор кыахтаахтарын кэпсээтилэр, түмүгэр 1 мөл. солк. кирбиини ыларга эбии хоппнык салааны көрүнэххэ сөбүн тохтоотулар. Саҥа икки аҕы хайдыста: бастакыта—кыайыахха сөп, иккиһэ—аҕардас сүөһүнэн ыраахтанньыа, онно өссө тугу оҥоробут диэн. Тирэх хаһаайыстыбалар салайааччыларын сорох этиилэрин истиэҕит:

Р. С. БАРАШКОВ: «Үүтү, эти туттарыахха сөп. Хаһаайыстыбаны улаатынннарары толкуйдуубут. Эрдэ да манна туо бэйэм этиилэрдээх киирэр этим. Барыта үүтэн-харчыттан тутулуктаныар. Ити бэриллэр кредит дьаҕамы эрдэ кэлэрэ буоллар. Хайыы-үйэ хойуутары тыыннын. Холобур, Үрэх Кууратыа хааһы ииттиигэ кэпсэтэр торо табылла суоҕай? Иккиһинэн, бэйэни салайыылы олохтоох сокуона олоххо киирэн нэһилиэнньэлэн салаллара буоллар, сыаналары бэйэ ииннин көрүнүөххэ сөп этэ. Атын сирдэргэ, киин уобаластарга онуук баар, аҕабыт, истэбит. Холобур, килиэбин, эккэ бэйэ чэпчэки сыанатын олохтуон сөп. Дотация диэн сүүх буолар быһаарыллаах. Фиксированнай атыылаһыылар сыана буолуох курдук, оччотугар улууска араас харамһыылар тахсыахтара буолуо. Ити этиллэр 1 мөл. солк. табаарынай бородууксуйаны оҥоруурга туох баар барыта киирэр курдук эттилэр, оҥолөрү оҥоруу кытта. Үбэ-харчыта быһаарыллан иһэр буоллаҕына, ити кирбиини ылыахха сөп. Барыта үптэн тутулуктаныыр. Биһиэхэ итиннэҕэр элбэҕи, 4 мөл. солк. да оҥорор хаһаайыстыбалар бааллар. Бу, биллэн турар, аҕардас үүтүнэн, этинэн кыаллыбат».

Роман Степанович итэ этиитин К. С. МАКАРОВ салгыыр курдук: «Бу биэс хаһаайыстыбалартан миэнэ эрэ аҕыйах, 2-3 киһилээх. Бородууксуйабытын, чуолаан эти туттарбаппыт, барытын бэйэ иһигэр туһанабыт. Дьону кытта өлүүлэһэн (доллалаах) кыттыһыахпын баҕарбаппын. Мөчөйө бэрт, онтон оромможкуп, уустуктардаах. Арай кэйимыта ылан үлэлэтиэххэ эрэ сөп. Сүөһүлээхпит, сылгылаахпыт. Харчы баар эрээри, сир суох. Улууска нэһилиэккиттэн хаһаайыстыбам аатынан Үөкүйэ диэн сири көрдүүбүн, 50 гектардаах, быһаарбаттар. Бу Чурапчы сэлиэнньэтиттэн, тастанэҕин онно сирдээх дьон бааллар. Аны Дьокуускайга сир көрдүүбүн, маныаха улуустан көмөлөһөн сурукта биэриҥ. Бэйэ 20-чэ ынаҕы киллэрэн онно тутуом этэ. Иккиһинэн, харчыны өлөрүөххэ сөп. Ол курдук, биһиги куоракка аҕардас ууну атыылаан, сылга 6 мөл. солк. киллэриэхпит. Эмиэ куоракка бэйэ күүһүнэн таас маҕаһыын, база тута сылдьабыт. Дойдум дьонно, итиннэ киллэрэн бородууксуйаҕытын атыылааҥ, батарыҥ диэн ыҥырыам этэ. Эт-үүт комбината Чурапчы бородууксуйатыгар рекламаны оҥордо, үлэлээн. Кылахтаах, өссө да тахсыа. Сир, сир эрэ быһаарар. Ол баар буоллаҕына, сибиинньэни, көтөрү, сүөһүнү иитэр, элбэтэр хайа баҕарар кыаллар суола».

Атын да тирэх бааһынай хаһаайыстыбаларын салайааччылара бородууксуйаны элбэтиигэ сиргэ, бааһынаҕа, үлэ миэстэтин таһаарыыныга туох саҥаллаах-тарын үллэстиилэр. Кинилэр чоочу бааһынаны көнүллээргэ, бурдук ыһыыта сибиинньэ, сылгы, көтөр иитэр кыах биэрэргэ этиилээхтэр. Эрдэ оннук ылан бурдук, хортуоппуй ыһыммыттар да бааллар. Тутуута үп-харчы суоҕун эттилэр. Холобур, В. В. Петухов баҕаны туттууругар 300 тыһ. солк. барбытын, ол кэлиэхтээҕин күүтэрин этэ, ити өссө докумуонна киирбитэ. Саҥа технологияҕа киирииигэ ойоннуп оборудованиелары атыылаһыытын, сороҕо Бостоахха кэлэн сытарын уонна ол утары уунар харчы суоҕуттан чаардабытын аҕалла.

Кырдьык да, бу тирэх хаһаайыстыбалартан саҕалаан производствоны кэҥэтиирэ бааһынайдар тугу тугу оҥорботохторой?! Ити В. В. Петухов переработкалыыр сыахтаах, пилорамалаах, сылгыга базалаах, хортуоппуй олордор, бурдук үүннэрэр. Республика норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ Р. С. Барашков «Чурапчы» кооператив бырабылыанньатын председателэ, сылгыны, ынаҕы сэргэ эмиэ пилорамалаан, уһаа сыаҕынан дьарыктанан ылбыттааҕа, бааһынаан, элбэх сыллаах оту үүннэриннэн дьарыгырар. Итинник сайылыктааһынгна тахсыыны саҕалаабыт А. Е. Сивцева, сири кытта үлэҕэ ылсыбыт Е. Е. Владимирова, атыттара даҕаны элбэҕи ааттыахха сөп. Ол гынан, ситиһиилэрин тордо—үп-харчы. Дьэ бу суоҕа атахтыыр. Саҕаламмыт хаалбыта—онтон.

Мунньахха тыл этии бэрээдэгинэн ыҥырыллаахтартан Москваҕа буолбут Россия фермердэрин X съеһин делегата И. П. Пономарев, бааһынай, суруйааччы В. Н. Егоров—Тумарча, эмиэ былырыын Президент ситиминэн киирбит улуустан соҕотох «Бурдук» ассоциация салайааччыта М. М. Монастырев, Сылаҥтан «Тумара» хаһаайыстыбаттан А. А. Аммосов, Хатылыттан «Бааһына» ХЭО салайааччыта Н. Н. Чичигинаров, Одьулууннтан «Комплекс» хаһаайыстыбаттан И. Н. Парфенов, улуустааҕы бааһынай хаһаайыстыбаларын ассоциациятын председателэ М. Н. Корнилов, этүүт комбинатын директора Т. В. Потовицына, Хатылыттан, Чакыртан бааһынай хаһаайыстыбаларын салайааччылара С. С. Яковлев, М. М. Кириллин, улуустааҕы сир комитетын председателэ М. И. Лоскин кыттыннылар.

Көстөрүн курдук, мунньах киэҥ кэпсэтиини таһаарда. Түмүк тылыгар улуус баһылыга А. А. Шадрин тирэх хаһаайыстыбалар бүгүҥҥү ситиһиилэринэн олорон хаалбакка, производствоны кэҥэтэргэ, оҥорон таһаарыыны элбэтэргэ, дьону түмэ тардан үлэ саҥа миэстэлэрин таһаарарга болҕомтону туһаайда, оттон атын бааһынай хаһаайыстыбалара кэлэр өттүгэр республика бу хамсааһыныгар конкурснай тэрүккэ хапсар курдук кыһа үлэни-хамнаһы көрдөрүүлээх оҥороллоругар сүбэлээтэ, ыҥырда. Кырдьык, тирэх бааһынай хаһаайыстыбаларын иннигэр турар соруктар олус эппиэтинэстээхтэр. Республикаҕа бааһынай хамсааһына билиҥҥинэ ааҕа сүрүн массабай хайысха буолла. Оттон бааһынайдар бүгүҥҥү туруктара, кыахтара бу тирэх хаһаайыстыбалар холобурдарыгар көстүөхтээх. Бэйэлэрин көрүүлэрин таһаарар дьону, норуоту аһатары толкуйдуохтаахтар...

С. СМИРНИКОВА.

Өйүүн—Дьахталлар аан дойдутааҕы күннэрэ

УЛУУС БАСТЫҤ ЫАЛА— ЧУРАПЧЫТТАН ПОПОВТАР

«Айыллаан» Сынньалаҥ киинигэр эмиэ биир үтүө дьаһал буолан ааста. «Дьоллоох оҕо саас биһигэ—ыллаах дьиэ кэргэн» диэн көрүү түмүгэ үгүс киһини үмүрү тарта. Бэйэлэрин бөлөхтөрүгэр кыайбыт дьиэ кэргэттэр кэлэн күөн көрүстүлэр: Чурапчы сэлиэнньэтиттэн Татьяна Николаевна уонна Анатолий Николаевич Поповтар, Кытаанахтан Римма Васильевна уонна Иван Федотович Максимовтар, Мугудайтан Татьяна Самуиловна уонна Гаврил Иванович Поповтар, Хатылыттан Татьяна Викторовна уонна Константин Константинович Павлуцкайдар, Чакыртан Валентина Николаевна уонна Тимофей Александрович Филиппоптар.

Бастакы «Хаһаайыстаах хаһаайка» түһүмэххэ ийэлэр сайыҥҥы үүнээйилэрин, хомуурдарын кэпсээтилэр. Үгэс буолбут хортуоппуйтан уонна огурсуттан уратыны кыайбыт киһи иһэ сымыйаргыаҕын курдук, оҕуруот аһын эгиҥ эгэлгэтин ситаан-табан олордон үүнүү бөҕөтүн хотороҥ-үрүлүтэн ылар буолар эбиттэр! Оттон сөбүлүүр бүлүүдэлэрин аҕалан көрдөрбүттэрэ эмиэ бииртэн-биир бэрт буолан иһэ. Татьяна Попова убаһа этин эрийэн барыы куукуйан буһаран рулет оҥорон тэриэлкэ ортотугар лэскэччи уурбут, кытыытыгар оҕуруот аһын эгэлгэтин ситаллаахтык холбоон, кыраһыыбайдык быстаалаан, кэрэ көстүүлээх «Эһиэхэ сибэкки биэрэрим» салаты оҥорбут.

Римма Максимова «Алтыаҕан» бүлүүдэтэ сонуннук көһүннэ—дойдутун Дьаангы таас хайатын санатан үтэһиэрэ үөлүлүбүт сылааҕ эти хорочу уурталаабыт, аллара лөһүгүрэс таастары сааатан буспут хортуоппуйдар кылбаспыттар. Татьяна Павлуцкая торду астаан көрдөрдө. Састаабын оҥорон барыы буһара уурар, онтон чочумча буолаат көстүрүүккэтин арыйан бэлэм буолбут торду ороон таһаарар. Валентина Филиппова «Сибинньэ-хоруунньа сэттэ оҕолоох» диэн ааттаах бүлүүдэтигэр сибинньэ этин эрийэн рулет оҥорбут—ортоку ийэлэрэ бөскөллөн сытар, тулатыгар буспут сымыыттан оҥоһуллубут оҕолоро муннулара төгүрүһэн, харахтара бу харааран сытар!

«Аҕа—дьиэ кэргэн баһылыга» түһүмэххэ аҕалар оҕо иитиитигэр бэйэлэрин үгэстэрин кэпсээтилэр. Бары дааҕаны кэтэх хаһаайыстыбалаах, сүөһүлээх-астаах буоланнар, оҕолорун батыһыннара сылдьан көмөлөһүннэрэн, үлэҕэ иитии ньыматын тутталлар эбит. Уолу уоллуу, кыыһы кыыстыы диэн айылҕаттан аналларынан иитиигэ, кыыс оҕону аска-үөлгэ, иискэ дьоҕурун сайыннарарга, оттон удьуору салгыахтаах уол оҕону ис-тас үлэҕэ, оҥко-маска, булка-балыкка, техникаҕа сыһыаннаах буола улаатталларыгар болҕомтолорун уураллар. Оҕо буортулаах дьаллыкка ылларбатыгы туһугар бириэмэтин туһалаахтык аттара үөрэниитэ улахан суолталааҕын, онуоха үлэ уонна интэриэстэринэн дьарык, спорт оруоллара сүҥкээн тоһоҕолоон бэлиэтээтилэр. «Йллэҥ кэмиэ дьиэ кэргэн дьарыга» түһүмэххэ билиэнэ кэмиэ оҕо дьоҕурдарын сайдарыгар түһүлтэ киэҥин уонна ону дьон сатаан туһаналларын соҕуотан эрэ кэбиһиэҕин. Поповтар дьиэ кэргэннэриттэн Толя, Чурапчытааҕы гимназия биир бастыҥ үөрэнээччитэ, улуустааҕы «Аман өс» күрэҕэр үс омук тылынан дакылаат оҥорон иккис миэстэни ылан, республика күрэҕэр улууһун чиэһин көмүскүү киирбит. Орто уоллара Коля ЧРОСИО VIII кылааһын үөрэнээччитэ, фольклорнай куруһуокка дьарыктанар, ону таһынан 1 разрядтаах дуобатчыт, оттон V кылааска үөрэнэр Гена кэрэ эйгэтигэр сыстаҕас буолан художественнай кылааска уонна бальнай үҥкүү студиятыгар дьарыктанар. Бу оҕолор удьуор уус аҕаларын утумнаан, уһанарга үөрэнэллэр уонна техниканы баһылаан эрэллэр.

Максимовтар ийэлэрэ кыргыттарын баайарга-орорго үөрэтэр, аҕалара уолун уһанарга уһуйар. Павлуцкайдар кыргыттара тирииттэн таҥастыырга уонна иистэнэргэ үөрэммиттэр, улахан иискэ кытары холонор буолбуттар. Бу ыал сир аайы сүөх ураты дьарыгынан дьону сохтордо—дьиэ кэргэнинэн фокус көрдөрөн соһуттулар. Филипповтар кыыстара Алена иискэ дэгиттэр эбит—баайар, быысаҥкалыыр, тигэр, оҕуруону да аныар. Аны эскиз оҥорбуутугар холонон эрэр. Аҕалара уус идэлээх, уолаттар илии-атах буолан көмөлөрө үгүс, билигин дьиэ кэргэнинэн мэһбэл оҥоһуутугар ылсыбыттар.

Итиҥ курдук дьиэ кэргэттэр дьоҕурдарын-кыахтарын муунталыыр биэс түһүмэх кэнниттэн түмүк таҕсар. Жюри председателэ, улуус дьаһалтатын баһылыгын солбуйааччы И. И. Яковлев дьиэ кэргэттэри көрүү бөлөхтөрүгэр үрдүк таһымҥа ыытыллыбытын, кыттыбыт ыаллар уонна киниэхэ көмөлөспүт специалистар үчүгэйдик бэлэмнэнэн, кыайыыга дьулуһан туран күрэхтэспиттэрин бэлиэтээтэ. Иннинитин бу ыаллар дьарыктара, үлэлэрэ, үгэстэрэ уонна хаһаайыстыбаларын тэриниилэрэ үгүстэргэ холобур буолуоҕун этэн туран, түмүккэ кыайыылааҕынан тахсыбыт Чурапчы сэлиэнньэтин Мурун Тымныыйа түөлбэтин олохтоохторо Татьяна Егоровна уонна Анатолий Николаевич ПОПОВТАР дьиэ кэргэттэрин ааттыыр. Кинилэр УЛУУС БАСТЫҤ ЫАЛЫН үрдүк аатын ылаллар. Үөрүү-көтүү, эҕэрдэ, сыаналаах бэлэх!..

Оҕо айымах уонна оҕо спордун сылларынан ыытыллыбыт улуустааҕы «Дьоллоох оҕо саас биһигэ—ыллаах дьиэ кэргэн» диэн көрүү бу курдук түмүктэннэ.

Р. СИБИРЯКОВА.

Киэн туттар киһибит

Бүгүн эйиэхэ биһиги нэһилиэкпитигэр күлэ-үөрэ, үлэлии-хамсыы сылдьар хорсун-хоодуот дьахталларбытын биирдэстэрин—КАМПЕЕВА Февронья Власьевна туһунан кэпсиибит.

Эдэркээн Феня кыыс ырааҕ ичээрдэр килбиэнэ бэлэхтээбит кэрэ кэмнэригэр, сүрэхтэр бастаан кэпсэтиилэриннэн сөбүлэһэн Кампеев Станиславка кэргэн тахсыбыта. Кыыс оҕо—омук аналаа. Таатта улууһун Уус-Таатта нэһилиэгиттэн кэйиит буолан сүктэн кэлэн, уруу тэриитэ ыал буолбуттара. Ытык-мааны төрөппүттэрин арчылаах алгыстарынан, түс-бас ыалларын сүбэлэриинэн-аналарынан сыл-хонук баллыбаккэ биирдэ олорбуттара номнуо 23 сыл буола оҕустубут. Биэс оҕону төрөтөн, көрөн-истэн, ийэ-аҕа буолуу толору дьолун, оҕо аймах үөрүүтүн-көтүүтүн билбит ыаллар. Саамай үөрүүлээҕэ—оҕолорун сөптөөх суолунан таҥайан, үлэһит оҥортоон эрэллэрэ.

Маннайгы күүтүүлээх оҕолоро, улахан кыыстара Айталина эбэтин ветеран-учуутал Кампеева Мария Ильинична суолун хатаран. Амма орто оскуолатыгар нуучча тылын учуутала, кэтэхтэн СГУ-га үөрэнэр. Иккис кыыс Виктория 2 №-дээх Дьокуускайдааҕы педучилище музыкальнай отделениетын бүтэрэр. Үһүс кыыс Анжела Харбалаахтааҕы ПТУ-ну бүтэрэн, олохтоох почта отделениетыгар кассирдыыр. Улахан уол Коля оскуола кэнниттэн «Арчы» үөрэтэр-уһаатар комбинат филиалыгар атах таҥаһын уларар идэҕэ үөрэнэр. Мурун бүөтэ Сэмэн VI кылаас үчүгэй үөрэнээччитэ. Ыал аҕа баһылыга Станислав Николаевич «Мындаҕааһы» табаарыстыба үлэһитэ. Элбэх сылларга сүөһү аһылыгын бэлэмниир звено салайааччыта.

Февронья Власьевна олохтоох оҕо санаторийыгар 13, онтон балыыһаҕа 8 сыл сиипэттэркээн үтүө суобастаахтык үлэлии сылдьар. Туохха барытыгар дьоҕурдаах, сыстаҕас ийэ сатаабатаҕа диэн суох. Түһүлээхтэн бэртээх арааһын тигэр, эттэрбэттэн да иитиибит, асчыт үтүөтэ. Сааскыттан саҕалаан оҕуруот олордуутунан кыргыттарын көмөлөһүннэрэн күүскэ дьарыктанар. Огурсуну, помидору ким-хайа иннинэ олордон-үүннэрэн сии оҕустубут кинилэр буолааччылар. Сибэккини үүннэрэран олус сөбүлүүр. Кыһыҥҥы да тымныыга түннүктэрэ сибэккинэн симэнэн турар буолаллар. Оттон сайыҥҥы олбуор иһэ кэрэ сибэкки араас арааһынан киэргэйэр, гладиолус диэн биһиги Сахабыт сиригэр соҕуруттан кэлэн атылаһар сибэккигэ тиийэ. Эдэр ийэлэргэ, бииргэ үлэлиир дьүөгэлэригэр куруутун сүбэлии-амалыы сылдьар үтүө хаачыстыбалаах. Кыһаҥҥас сырылас сайамыт үтүө күннэригэр эттуур, күһүн сир астыыр. Нэһилиэккэ да, коллективка да ытыллар дьаһалларга кохтоох түһэ кыттар.

Сүөһү-ас Кампеевтар тиэргэннэригэр толору. Ынахтары, сылгыны, сибинньэни, куурусаны иитэллэрин таһынан хааһы кытта иитэллэр. Бу иллээх дьиэ кэргэн күн-күбэй ийэтэ Февронья Власьевна быйыл элбэх оҕолооҕунан, үлэтин ыстааһынан 45 сааһыгар пенсияҕа тахсыбытынан уонна сир дьонун кэрэ аҥардарын бырааһынньыгынан эҕэрдэлиибит.

Л. ДИОДОРОВА,
Болугур нэһилиэгин дьаһалтатын дьиэ кэргэҥҥэ специалиһа.

Бэргэн

ИЙЭБЭ

Дьиэ кэргэнигэ дьол, эйэ
Хаһаайката эн—ийэ,
Баарҕын эбээт дьиэ биһиэ
Дьол иитиллэр биһигэ.

Мииньэтээх амтаннаах
Дьиэҕэр астыыр эн аһын,
Тупсаҕайкаан быһыылаах
Бэйэҥ тикпит таҥаһын.

Ийэ, истиҥ, эн эрэ
Баарҕын эбээт дьиэ кэрэ,
Бар дьон истиҥ таптала
Уонна барҕа махтала.

МАХТАЛБЫТ УЛАХАН

Мария Васильевна Миронова Кытанаах орто оскуолатыгар социальнай педагогунан үлэлээбитэ быйыл төрдүс сыла. Кини үгүс эрүттээх үлэтиттэн биир сүрүнүнэн төрөппүт педагогическай культуратын үрдэтиигэ улахан болҕомтотун уурара буолар. Хас мунньаҕы, араас түмсүүлэри үчүгэйдик, биирдии тылыгар-оһуугар тиийэ толкуйдаан, кичэйэн бэлэмнээн араас формаҕа ыытара үгүстэргэ холобур буолуон сөп. Маныаха төрөппүт комитетын, кылаастар салайааччыларын, төрөппүттэри түмэ тардар, көмөлөһүннэрэр.

Мин кэлтэстик кини аспыт үөрэх дьылыгар ыыппыт үлэтиттэн, сороҕун да буоллар, кэпсиэхпин баҕарабын. Уһуйааныга сылдьар оҕолордоох төрөппүттэргэ аналан «Оҕоҥ үчүгэйдик үөрэнэрин баҕарар буоллаххына», «Оҕо толкуйдуур дьоҕурун сайыннарыыга «Сонор» оонньуу суолтата» диэн бэсэдэлэри ыытта. Манна төрөппүттэр ингардас источник эрэ буолбакка, практическай сорудахтары толорбуттара. Дьиэбитигэр бэйэбит оҥорбут туһунан буклет оҥорбуппутун аҕалбыппыт, «Сонор» оонньууга күрэхтэспиппит.

Мария Васильевна аҕаларга анаан туспа түмсүүлэри, көрсүһүүлэри тэрийэр. Ол курдук, улуустааҕы үөрэх управлениетын специалиһа, психолог Яковлева А. И. ыҥыран таһаарар «Аҕа оруола» диэн темаҕа сүрдээх интэриэһинэй бэсэдэни ыыттарбыта, бука, үгүс аҕаҕа туһалаах эрэ буоллаҕа. Аны психологическай наука доктора, профессор Оконешникова А. П. төрөппүттэр ыйытыыларыгар бэриллибит эппиэттэрин видеоҕа устан аҕалан көрдөрбүтэ эмиэ биир сонун.

«Оҕону иитиигэ оонньуу суолтата» диэн темаҕа алын сүһүөх кылаастар аҕаларыгар бэсэдэни сэргэ төрөппүттэр бэйэлэрэ оҥорбут оонньууларын көрдөрөн кэпсээтилэр. Маны таһынан чиэппэр аайы «Аһыҥас ааи» ыытыллар буолар. Төрөппүттэр хайа баҕарар уруокка сылдьаллар, оҕолорун үөрэҕин, бэрээдэгин кытта билсэллэр.

Үөрэх дьыла бүтүүтэ буолбут «Чөл куттаах, үтүө сиэрдээх-майгылаах киһи—сайдар кэскиллээх» диэн конференцияны олус үчүгэйдик ойдоон хаалбыппын. Манна сүрүн дакылааты таһынан РСФСР уонна СССР үөрэҕириитин туйгуна, педагогическай үлэ ветерана Кононова Т. С. «Тэлгэһэттэн, тиэргэнтэн тэриллэр» диэн кинигэтин бэйэтэ кэлэн билиһиннэриитэ үгүс төрөппүттэр болҕомтолорун тардыбыта. Бу түмүгэр конференция кыттыылаахтара чөл куттаах киһини иитиигэ нөһүилээх бары олохтоохторугар ыҥырыы ылыммыттара.

Бу ыытыллыбыт дьаһаллартан биһиги төрөппүттэр, элбэҕи туһаммыбыт. Мария Васильевна хас биирдиибитигэр тиийимтиэ, ойдонор дьаһаллары ыытарыгар махталбыт улахан. Киниэхэ үгүс эрүттээх, чэпчэкитэ суох үлэтигэр ситиһиилэри, өссө да айымньылаахтык үлэлииригэр баҕарабыт.

Р. КОРКИНА, төрөппүт.

СЫРДЫК ХАЛЛААНЫГА ТЭҤНЭЭХ

Ийэ. Төһөлөөх элбэх таптал, ээйии, сүгүрүйүү баарый бу тылга? Киһиэхэ саамай-саамай күндү уонна чугас киһитэ—киһи күн-күбэй ийэтэ.

Биһиги ийэбит Агафья Петровна билигин уһуйааныга иитээччинэн үлэлиир. Кини биэс оҕону төрөтөн көрөн-харайан атахтыытыгар туруорда. Эйэҕэс, аһыныгас, ыраас дууһалаах. Кини аттыбытыгар баар буоллаҕына, биһиги бу орто аан ийэ дойдуга кыһыгэ да толору дьоллоохтук сананабыт. Кинини хаһан даҕаны хомотуохпутун баҕарбаппыт, наар көмөлөһө сатыыбыт.

Күндү ийэбит, мэлдьи үөрэ-көтө сылдьарыгар уонна уһун да уһун үйэлэнэргэр баҕарабыт!

Варя ПРОТОДЬЯКОНОВА,
Сылаҥ орто оскуолатын VIII кылааһын үөрэнээччитэ.

сомоҕо

Ол ыҥырар тырымнас уоттар...

Хоптоҕо нэһилиэгин олохтооҕо, сэрии уонна үлэ ветерана, Чурапчы улууһугар бииp бастакынан «Ильич уотун» сандаарытыспыт (кыттыбыт), тыа сиригэр техническэй хааччыйыы магнайгы сэмэй хардыыларын оҥоруута быһаччы кыттыылаах биир баар-суох киэн туттар киһибит Михаил Николаевич СТАРОСТИН сырдык кэриэһигэр анаммыт документальнай ууругун айымньыттан быһа тардыы.

Армияҕа барарбар кураан бөҕө буолан аһыга бөҕөтө туран, дьон-сэргэ сүөһүтэ-аһа эстэн, элбэх колхоз тар хоту көһүүгэ баран, үлэни кыайар-хотор эдэр ыччаттарбыт үксүлэрэ армияҕа ыҥырыллан, олоҕу тутаачаҕа оҕонньоттор-эмээхситтэр, оҕолор-дьахталлар эрэ хаалбыттара. Дойдубар кэлбитим хаһан даҕаны кураан, аһыга энгэрдээх дьыллар салгыы тиһигин быспакка бүрүүкээн турбут курдуктара. Эбиитин туох да буойуута-хаайыыта суох сир аайы улахан өрт уоттара баранкар, күн-ый көстүбэт буруота сирп-дойду ну тунуйара. Арай үчүгэйэ диэн аны сэрии алдьархайа суох, дьон өлүүтэ-сүтүүтэ хаһан даҕаны тахсыбат ойолоох олох кэлбитэ дьон-сэргэ санаатын өрө көтөҕөрө. Бары хайдах эрэ үөрэ-көтө сылдьаллара. Армияттан икки киһи ордон кэлбиттэр этэ: Федосеев Михаил уонна Наумов Николай Лукич. Николай Лукич сэрииттэн ыалбыт бааһыттан сотору буолаат өлбүтэ. Дьонум-сэргэм да уларыйбыт курдуга, ордук кыыс аймах. Эдэр өттө түөрт сыл устата улааттаннар тупсубут, эт туппут этилэр. Урукку Күлгэ Таня, Мотор Поля, Чоҥкулуус Даша киһи билбэт дьоннору буолбуттара миигин сөхтөрбүтэ. Ахтыбыт саваа ҕа киһи барыта элэккэй, үтүөнү эрэ саныырга дылыта. Бырааттарым Молоток (Максим) уон биэс, Костик уон саастарыгар сылдьаллара. Арай ийэм эрэйдээх кыччаан, молтоон-ахсаан хаалбыт көрүннэҕэ. Мин кэлбит үөрүүбэр санаан көрө-көрө сылдьаан ылара. Дьоллоох дьыл кэргэттэрэ буолбуппут, колхозтан биир ынаҕы ылан сүөһүлэммит кэнэ санаан олороллоро. Ама, хайа үлүгэрин, биһиги өччөлөөх элбэх сүөһүнү колхозка холбоон, кииилэр төрүөхтэрэ балачча элбэх буолбут буолуохтаахтар. Биир сүөһүнү баҕас биэриэхтэрин биэрдэхтэрэ дии санаабытым. Бэйэм дойдубар этэҥҥэ эргиллэн, улахан, толору дьоллоох этим, миэхэҕэ онтон ордук туох да наадата суоҕа. Оннук санааны кыраттанан, өр кэмҥэ кыра да кыһалҕата суох олоҕу олорбутум.

Ийэм санаатыгар уолум барбакка-кэлбэккэ биирги олорон үлэлээтэр уонна соптоох кыыс түбэһэрэ буоллар кэргэннэниэр диэн баҕалааҕа. Ол бүөмчү санаатын аһаҕастык миэхэҕэ этэрэ. Мин даҕаны хайа да барбакка эрэ ийэбин көрөн-харайан, бырааттарбын иитэн үөрэттэрэр баҕа санаалааҕым. Ийэм куруутун колхозка даҕаны үлэлээбит киһи дьон кэмэлтинии олорон соптоох диэн мэлдьи өйдүүрэ. Онно бэйэтин олорбут олоҕун холобур быһыытынан аҕалара, кыталтан сүрэхтээх үлэһит эрэ буолуохха наада диирэ. Өччөҕүнэ бар дьонуҥ ытыктабылын ылыаҥ, үлэһит киһи хаһан даҕаны хаппык да быласка өлөн охтон биэрбэ суоҕа диирэ. Ону билигин, олоҕу олорон баран санаан көрдөххө, сааммай оруннаахтык этэр эбит. Хайа да бэйэлээх киһи үлэни таптыыр уонна сыаналыыр буоллаҕына, олох охтон биэрбэт. Үлэ киһини үрдэтэр, бар-дьон ытыктабылын, махталын ыларга тирэх буолар. Маны билиэхчэ эдэр ыччаттар сорохторо өйдөөбөт курдуктар, босхону урдүнэн ылан бэлэми атыылаан түргэнник байар айдааннаахтар. Олох олоруу диэн—оҕолонон-уруулаанан, сүөһү ииттэн, сөбүлүүр идэҕинэн үлэлээн ас-таҥас булунан, дьаэ тэриннэн дьону-сэргэни кытта эйэлээхтик олоруу. Мин саабым тухары хаппык да үлэттэн, ыарахантан толлубакка үлэлээбитим. Дьиҥнээн, армияттан кэлбитим кэнниэ олоххо суолбун булунарбар, идэни талан ыларбар кыах элбэҕэ. Холобура, үөрэммит сирбэр педучилищеҕа киирэн үөрэхпин салҕаан, биир сылынан кыра кылаас учууталa буолуохпун эмиэ сөбө. Бары аймахтарым, билэр дьонум хара үлэҕэ киирэн үлэлээн барбыппар хомойо саныыбыттара.

Оройуоҥҥа олорор биир аймаҕым Харитонов Николай Павлович ыҥыран ылан үөрэххэ ытар баҕалааҕын эппитэ, юрист үөрэҕэр бараарбар сүбэлээбитэ. Мин толкуйдуу түһэн баран, ийэм баччa эрэйи көрөн оҕолорун иитэ, үөрэттэрэ сылдьар, аны мин үөрэнэ баран хааллахпына хайдах олоруохтарай диэн өйтөн-санаат тан үчүгэй сүбэни ылымматаҕым. Хас сылынан үөрэҕи бүтэрэн кэлэн кэргэттэрбин иитэр-аһатар киһи буоларым биллибэтэ муҥааахсышыта. Онон туох үлэ көстөрүнэн тута үлэлээн барарга халбаҥа суох быһаарыммытым. Саҥа тутуллуохтаах электростанцияҕа үлэһит быһыытынан колхоһум салалтата үөрүүнэн ылбыта. Бу саҥа дьаһалы олоххо киллэрэр туһугар хайыы-үйэҕэ консэтиитэ бүтэн, үлэтин саҕалаабыттар этэ. Икки сүүс биэс уон тыһыынча солкуобай үнтээх станцияны тутан үлэлээтэргэ тыа сирин уотунан хааччыйар «Сельэлектро» диэн тэрилтэни кытта дуогабар оҥостон, биир үлэһит нуучча киһитин наймылаһан үлэлэтэ сылдьаллара. Икки олохтоох уолаттары электромонтер үөрэҕэр үөрэттэрэ ыыппыт этилэр. Наумов Николай Егоровиһы—Быскыны, Посельскай Федор Куприяновиһы—Мальчиты. Нуучча ыбыт Мальков Михаил Григорьевич диэн ааттааҕа, бэрт боростуой көрүҥнээх, бөрүкү туох даҕаны специалиска майгыннаабат, мара көрүҥнээх киһи буолан биэрбитэ. Ол тынан баран, мин сөҕөөбөр, арай бу эрэ үлэтэ киһиэхэ сааммай соптоох курдук көстөрө. Дьиҥнээн, миэхэҕэ саҥа анаммыт идэм көрүҥэ хайдах буолуохтааҕын туһунан хаппык да өйдөөбүл суоҕа. Ол эрээри хара маҥнайгыттан бу үлэм кэһиини тардар, интэриэһинэй буолан биэрбитэ. Нуучча киһитин кытта тапсан үлэлиирим даҕаны үчүгэйэ, эн-мин дэһэн кэпсэтэн табаарыстаһарга түргэнник үөрэммитим. Михаил Григорьевич станция наадатыгар үгүстүк куоракка киирэрэ, онтон соптоох матырыйаал эгин таһаарара. Манна барытыгар сааммай улахан оруолу колхоз председателэ Степанов Герасим Семенович—Чыкырдаан ылара. Үлэни-хамнаһы салайыы даҕаны киһи эбээйинэһэ быһыылааҕа. Бу мин урут көрбөтөх, билбэт киһим этэ, киһи дьаһаллаах, инициативалаах, бас-көс буоларга үөрэммит, улахан «аптарыытаттаах» буолара тас көрүҥүттэн көстө сылдьара.

Мин быстах үлэлэргэ үлэлиир киһи быһыытынан Мальков ыйыытынан сылдьарым. Бастакы сорудахпыт электролиния барар трассатыгар остуолба турар дьааларын (ииннэрин) хаһыы буолбута. Ону толорорбутугар эрдэттэн мас тоһоҕо бэлиэлэри Герасим Семенович уонна Мальков оҥорбут быһыылаахтара. Линияҕа мин хаһыытыгар элбэх киһи кыттан өр гыммата ахпат, сотору бүтэрбиппит. Ол кэмҥэ тоҕустуу метр уһуннаах остуолбалары кэрдэн киллэрбиттэрэ.

Арай биирдэ Герасим Семенович остуолба иинин көрөн баран: «Сыыһа хаһыллыбыт, айы курдук токуруйан барбыт»,—диэн буруйдаан сиигирдэ уонна саҥалыы оҥорук диэтэ. Ону мин сөбүлүү истибэтим: «Сааййбыт тоһоҕолоргут турааллар, онон бэйэҕит сыыһаҕыт»,—диэбиппэр миэхэ олус кыыһырбыта. Араһа, кинини утары эппит мин эрэ быһыылааҕым. Онтон ыла кинини бардам, тойомсук баҕайы киһи быһыылаах дии санаабытым. Михаил Григорьевич линия сыыһа кыратык токурдук барбытын, бэйэтэ оҥорбут киһи быһыытынан, улаханнык уурбатаҕа. Ол кэнниттэн остуолбалары туруоран, изолятор таастарын үгэн проводы тардан, линияны сайын устата бүтэрбиппит. Бу үлэҕэ мин түргэнник үөрэнэн, электромонтер үлэтин толорбутум. Кыһыныгы дьиэлэргэ уот киирэр проводкаларын оҥорбуппут, ол кэмҥэ электромонтерга үөрэнэ барбыт уолаттартан биирдэрэ—Наумов Николай үөрэхмэккэ тоннон тахсыбыта. Бу кэм устата, анал үөрэҕэ суох сылдьан, Михаил Мальков сүбэтинэн, практическай үлэ көмөтүнэн куһаҕана суох электромонтер идэтин баһылаабытым.

Сабыс-саҥа суоруллубут, биир тэҥ остуолбалар чумэчи курдук кылбаһан тураллара көрүөххэ үчүгэйэ сүрдээҕэ. Онно хас биирдии изолятор тааска тэҥник тардыллыбыт проводтар баһүөлэк көстүүтүн ордук тупсарар курдуктара.

Бу сотору тааҕыта СР Президенин иһинэн Кадрдары бэлэмниир департамент РФ үөрэҕириитин түйгүнүн, улуустааҕы үөрэнээччилэр «Дьоҕур» общественноларын филиалын председателин, «Маарыкчаан» телестудия директорын П. Н. КАЛАЧЕВУ Китай Народнай Республикатыгар Саха сириттэн Пекиннээҕи цирковой оскуолаҕа үөрэнэр оҕолорго учууталынан, иитээччинэн, салайааччынан анаан ыытарга быһаарбытын истэн, биһиги улууспутуттан үөрэнэр оҕолоох төрөппүттэр олус үөрдүбүт уонна астынныбыт.

Петр Николаевич Д. П. Коркин тустуутун оскуолатыгар сэттис кылаастан ыла дьарыктаммыта. Пятиборьеҕа, волейболга, велосипедка эмиэ үчүгэй дии күрэхтэһэрэ, быһата, дэгиттэр спортсмен. 1964 сыллаахха көҥүл тустууга уолаттар ортолоругар 70 кг Саха сирин уонна Дальнай Восток чемпионарыйан буолбута. Курган куоракка Россия чемпионатын үһүс бирииистээх миэстэҕэ тахсыбыта. Сэбилэтэр Күүстэргэ сулууспалыыр сылларыгар самбонан дьарыктаммыта, бастакы разрядтаммыта. Уралдааҕы байыаннай уокуруска призердаабыта. Армияттан кэлээт, тренерэ Дмитрий Петрович ыҥырыытынан тута Чурапчытааҕы спортивнай интернакка, бэ оскуолаҕа физкультура учууталынан үлэлээбитэ, бэйэтэ тустууга дьарыктаммыта.

1970 сыллаахха Дальнай Восток, Россия «Урожай» обществоларын чемпиона буолта уонна Россия сүүмэрдэммит хамаандатыгар киирэн Венгрияҕа үс куорат тымн матчтарыгар көрсүһүүлэригэр ситиһиилээхтик кыттыбыта. Салгыы РСФСР 22-с чемпионатыгар Сыктывкар куоракка 74 кг тустан үһүс бирииистээх миэстэҕэ тахсыбыта, ССРС спордун маастара буолбута. Иккис сылыгар Н. Тарскай бирииһигэр республикаҕа бастаабыта. Хапсаҕайга республикаҕа икки тогул иккис миэстэлэри ылаттаабыта.

Кини аны дуобатынан дьарыктанан ССРС спордун маастарыгар кандидат буолан, республикаҕа тииһэ кыттыбыта. Күүстээх дуобатчыт, 1 разрядтаах саахыматчыт улууһун чэмпиэнэ үгүстүк кэмүскээтэ. 1991 сылтан улуустааҕы дуобат федерациятын председателэ.

САХА АТЫН САРГЫЛАА!

Петр Николаевич идэтинэн нуучча тылын учуутала. Улууһун оскуолаларыгар 20-тэн тахса сыл учууталынан, директорынан, директоры иитэр үлэҕэ солбуйааччынан, тэрийээччинэн үлэлээбитэ. 20-чэ сыл устата сайыны оҕолор сынньалаҥнарын тэрийиигэ үлэлэһэн кэллэ. Кини курдук оҕо психологиятын билэр, оҕолору аҕалары кэ сүрэҕиттэн таптыыр, арагиччылыыр педагог улуу Кытай сиригэр көмүс чыычаахтарыгар халыҥ хахха, суон дурда буола, бэйэтин дэгиттэр талааныгар оҕолору уһуйа, үөрэтэ, иитэ барарыттан сүргэбит көтөҕүлүннэ. Биһиги саха норуотун муудараһын, аҕа оҕону иитиигэ дьоҕурун кытай омугар чахчы да сатабыллаахтык көрдөрүө, ыраах төрөөбүт куйду түөлбэлэриттэн, ийэ, аҕа таптаабыттан тэйэн сылдьар оҕолорбутугар үтүөҕэ, сырдыкка, кэрэҕэ уһуйар дьоһун учуутал, амарах санаалаах иитээччи, чугас доҕор, истиҥ табаарыс буолуо диэн эрэнэбит.

Калачевтар дьиэ кэргэттэрэ культураҕа, искусствоҕа чугас туралларын, республикаҕа, Россияҕа тиийэ саха хомуһун пропагандалааһыныгар ситиһиилээхтик, айымньылаахтык үлэлээбиттэрин билэбит. Кэргэнигэр Евдокия Михайловнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр дорообайдыык-чөгөнник сылдьан аҕаларыгар үтүө өйөбүл, тыыл буолан, эппиэттээх үлэтигэр эҥчирээбэт эрчимэ, көҕүрээбэт күүһү угу-тустуу туралларыгар баҕарабыт.

Петр Николаевич, Саха сирин цирковой искусствотын үүнэр XXI үйэҕэ сайыннарыахтаах, саха норуотун аатын аан дойду киэҥ эйгэтигэр ааттатыахтаах оҕолорбутугар тирэнэр тирэхтэрэ, туллаҥнаабат тулааһыннара буолан этэҥҥэ сырыт диэн алгыы хаалабыт,

Пекиннээҕи цирк оскуолатыгар үөрэнэр оҕолор төрөппүттэрэ.

Снимокка: П. Н. КАЛАЧЕВ.

САХА СИРИН КОЛЛЕҔА—НОРУОТТАР ИККИ АРДЫЛАРЫНААҔЫ БЫЫСТАПКАҔА

МОСКВА. «Сокольники» быыстапка киининэр олунньу таһэх күннэригэр РФ Үөрэҕин уонна идэҕэ ... министерствота, Москватааҕы үөрэх комитета, интэриэстээх министерстволар уонна ведомстволар «Спорт-99» норуоттар икки ардыларынааҕы быыстапканы тэрийэн ыыттылар. Онно Дьокуускайдааҕы политехническэй колледж үөрэх атын тэрилтэлэрин үөрэнээччилэрэ бэйэлэрин экспонаттарын көрдөрдүлэр. Олор истэригэр муостан, туостан оҥоһуктар, киэргэллэр, национальнай таҥас-сап баллар.

Быыстапка кэмигэр опыты атастаһыы тэрилиннэ. Саха сирин педагогтара бэйэлэрин үөрэтэр-методическай ырытыыларын көрдөрдүлэр.

СИА.

Эҕэрдэлиибит!

Улуустааҕы социальнай, олох-дьаһах өттүнэн хаачыһыйар киһи бары үлэһиттэрин, чуолаан социальнай үлэһит Сидорова Мария Пантелеймоновнаны уонна иһэхэ Дьокуускайга эмтэнэрбэр путевканан хааччыйбыт социальнай көмүскэл управлениетын специалистарын кэлэн иһэр саас кэрэ бырааһынньыгынан— Дьахталлар аан дойдутааҕы күннэринэн итиитик, истиҥник эҕэрдэлиибин!

Эһиэхэ ыытаннах доруобуйаны, олоххо баар бары үтүөнү, үчүгэйи баҕарабын. Өйөбүлгэ, көмөҕө наадыйар дьоҥҥо аламаҕай сыһыаннаргыт, сыралаах үлэҕит сыаналаныы, дьон махтала уостубатын.

Чурапчыттан ТРОФИМОВА Раиса Гаврильевна.

x x x

Убаастабыллаах Максим Николаевич КИРИЛЛИНИ, тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйатын хааччыстыбатын уонна соҕотуопкатын государственнай инспекциятын начальнигын, үйэ аҥардаах үбүлүөйгүнэн итиитик, истиҥник эҕэрдэлиибит!

Эйиэхэ уонна дьиэ кэргэҥҥэр чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, таһаарыылаах үлэни, дьолу-соргуну баҕарабыт.

Улуустааҕы тыа хаһаайыстыбатын управлениета.
АПК үлэһиттэрин профсоюһун комитета.

x x x

Чурапчы гимназиятыгар үлэлиир күндүтүк саныыр бары дьүөгэлэрбин, күн-күбэй ийэлэри, кыыдама-кыныс кыраһыабай кыргыттары сандал саас бастакы кэрэ бэлиэ бырааһынньыгынан—Дьахталлар күннэринэн итиитик, истиҥник эҕэрдэлиибин!

Кэнчээри ыччаты үөрэтэн-такайан айар-тэрийэр дьоҕургут өссө даҕааһыннаннын, киниэхэ дьулуургут улааабатын. Бараммат сылаас сыһыаҥҥыт, үөрүүнүүт эйэҕэс майгыгыт, ыллыктаах субоҕут, амарах сүрэххит, итии тапталгыт үөрэтэр оҕолоргутугар күүс-көмө, тирэх-өйөбүл буола туруохтун. Олох ыраахтарыгар бэриммэт эрдэх саҕаҕытынан өссө уоһо олох чыпчааллыгар дабайан, үлэҕитигэр үрдүктэн-үрдүк ситиһиилэри, саха алмааһыныы ыттаннах доруобуйаны баҕарабын.

Дьиэ кэргэммитигэр марыы маллаһатын, алаһа дьиэҕит сандаарыйдын. Аймах-билэ дьоҥҥут ытыктабылынан эргийэлэнэн олоххут уһаатын, уйгута улаатын, ил-эйэ эҥэрдэстин, дьол-соргу эрэ тосхойдун, уруй-туску, айхал-мичил буолуохтун!

Дириҥтэн бары үтүөнү кытта Клара Петровна
КОНДРАТЬЕВА.

Цирк! Цирк! Цирк!

ВАШЕ ВЕЛИЧЕСТВО ЗРИТЕЛЬ!

Продюсерский центр «Сто улыбок» Великий Попов и Ко при содействии республиканской филармонии впервые в Чурапче представляет ЮБИЛЕЙНЫЕ ГАСТРОЛИ УКРАИНО-РОССИЙСКОГО ЦИРКА «СТО УЛЫБОК».

Вас ждет незабываемая встреча с уникальными и удивительными по своей сложности цирковыми номерами звезд больших арен Одессы, Киева, Москвы, Санкт-Петербурга и Ташкента, а также дрессированные медведи на велосипедах, лисы, потрясающий аттракцион с большой группой индийских и южноафриканских обезьян, экзотические животные Африки.

ТОРОПИТЕСЬ, У НАС ВСЕГДА АНШЛАГ!

Концерты состоятся 10 марта в Центре отдыха «Айыллаан». Начало сеансов: 10, 12, 14, 16, 18 часов.

Цена билета доступна всем: детский—35 руб., взрослый—40 руб.

Подарите детям долгожданную радость!

Касса в «Айыллаане» работает ежедневно. Тел. для справок и коллективных заявок 21-482.

АТАСТАҺАБЫТ

1993 сыллааҕы, сүүрэр туруктаах бортовой ГАЗ-3307 автомашинаны 1990 сыллаа бэттэх оҥоһуллубут «Нива» эбэтэр «Жигули» автомашинаҕа.

Билсэр тел.: 25-551, 25-543.

Парфенов Владимир Иннокентьевич аатыгар Таатталааҕы ГАИ-нан 1992 сыллаахха бэриллибит «А», «В» категориялардаах, АГО сериялаах, 626460 №-дээх водительскай дастабырыанньа сүппүтүнэн, дьиҥэ суох буолан ааҕыллар.

БИЛЛЭРИИЛЭР

ЭВМ операторын идэтигэр үөрэтэр преподавателгэ наадыйабыт.

«Кыра бизнес предпринимателэ» (үөрэнии болдьоҕо 1 ый), «Иллиинэн уонна массыынанан баайыы» (үөрэнии болдьоҕо, 6 ый) курстарга үөрэнээччилэри ыҥырабыт.

Билсэр тел.: 21-204, 21-040.

Улуустааҕы «Арчы» үөрэтэр-үлэлэтэр комбинат администрацията.

x x x

А. Ю. Михайлов—Кыта Баалы «Айыы сиэрэ» үөрэҕин Айыы кыһата буолбут улуустааҕы типографии дьиэтигэр кулун тутар 13—14 күннэригэр күнүс 2 чаастан киэһэ 6 чааска диэри ылыгар. Үөрэх төлөбүрдээх.

Ити күннэргэ Анатолий Юрьевич сарсыарда 10 чаастан күнүс 12 чааска диэри наадыйааччыларга сүбэ биэрэр. Чуолкайдаһар телефон 21-939.

Урут үөрэммиттэр төлөбүртэн босхолоноллор.

Улуустааҕы «Сырдык Аартык» түмсүү сүрүннүүр сүбэтэ.

АТЫЫЛЫЫБЫТ

Үчүгэй туруктаах УАЗ автомашинаны. Сыаната — 25 тыһ. солк. Эбэтэр эһиги варианныт. 27-863 (Мугудай) тел. билсиҥ.

x x x

7x8 м дьиэ мэһын үрдүн, муостатын хаптаһыннарын, террасатын каркастарын, хаптаһыннары, күрүө 40 баҕанатын, муоҕу. Эбэтэр автомашинаҕа атастаһабыт. Билсэр тел. 25-338 .

Тапталлаах оҕобут, убайбыт, бырааппыт, сиэнин, Одьулуун орто оскуолатын IX кылааһын үөрэнээччитэ

БОРИСОВ Андрей

хомолтолоохтук өлбүтүн, дириҥник курутуйан туран, аймахтарыгар, табаарыстарыгар иһитиннэрэбит.

Ийэтэ, аҕата, бырааттара, балта, эбээтэ, убайдара, сиэстэрэ.

Кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Төрөппүттэригэр Иван Соломонович, Зоя Дмитриевна Борисовтарга, бииргэ төрөөбүттэригэр, бары аймахтарыгар Одьулуун нэһилиэгин дьаһалтата, оскуола, балыыһа коллективтара.

—Ийэтигэр, биирги үлэлиир коллегаларыгар Зоя Дмитриевнаҕа, аҕатыгар Иван Соломоновичка, биирги төрөөбүт бырааттарыгар, балтыгар, эбэтигэр Мотрена Михайловнаҕа, бары аймахтарыгар Одьулууннааҕы «Күнчээн» уһуйаан үлэһиттэрэ.

—Аҕатыгар Иван Соломоновичка, ийэтигэр Зоя Дмитриевнаҕа, бырааттарыгар Захарга, балтыгар Сайыынаҕа, аймахтарыгар Одьулуун орто оскуолатын IX кылааһын үөрэнээччилэрэ, кылаас салайааччыта Александра Дмитриевна Климова.

—Таптыыр оҕолоро, убайдара Борисов Андрей өлбүтүнэн ийэтигэр Зоя Дмитриевнаҕа, аҕатыгар Иван Соломоновичка, бырааттарыгар Захарга, балтыгар Сайыынаҕа Иван Соломоновичы кытта Амма оскуолатыгар биирги үөрэммит табаарыстара.

—Төрөппүттэригэр бырааттарыгар Иванга, кийииттэригэр Зояҕа, кииниэр оҕолоругар эдьиийдэрэ Чурапчыттан Александра Миронова, Хатылыттан Елена Чичигинарова, Дириҥтэн бырааттара Николай Борисов уонна кииниэр дьиэ кэргэттэрэ.

—Төрөппүттэригэр дьүөгэлэригэр Зоя Дмитриевнаҕа, Иван Соломоновичка, оҕолоругар Чурапчыттан Алексеева, Березкина, Чичигинаровтар, Пермяковтар.

—Аҕатыгар, бииргэ үлэһиттэригэр Иван Соломонович, ийэтигэр Зоя Дмитриевна Борисовтарга Одьулууннааҕы политехническэй лицей администрацията, профкома, педколлектива.

—Ийэтигэр, күндү дьүөгэлэригэр, Одьулуун уһуйаанын иитээччитигэр Борисова Зоя Дмитриевнаҕа, кини дьиэ кэргэнигэр Одьулуун уонна Амма оскуолатыгар бииргэ үөрэммит дьүөгэлэрэ, табаарыстара.

МАХТАНАБЫТ

Кулун тутар 1 күнүгэр күн-күбэй ийэбит, эбэбит, кэргэним, үлэ ветерана, Сылаҥ нэһилиэгин олохтооҕо МАКАРОВА Мария Семеновна уһун ыарахан ыарыыттан баһыгы кэккэбититтэн өлөн турбута.

Тапталлаах ийэбит олоҕун тиһэх күнүгэр диэри ыарыыны утары охсуспут бырааһыгар Борисов Степан Харламповичка, Сивцева Сарыылана Николаевнаҕа, Дьячковская Лия Афанасьевнаҕа уонна балыыһа бары үлэһиттэригэр, ийэбитин сүтэрбит ыарахан кэммитигэр биһиги кутурҕаммытын тэҥҥэ үллэстибит, күүс-көмө, өйөбүл-тирэх буолбут эдьиийдэрбитигэр Посельская Мария Семеновнаҕа, Макарова Анастасия Дмитриевнаҕа, Местникова Мария Федоровнаҕа, Макарова Мария Алексеевнаҕа, сиэнсиитигэр Макарова Мария Алексеевнаҕа, Трофимов Виктор Дмитриевичка, моральнай, материальнай өттүнэн көмөлөспүт А. А. Макаровка, М. К., П. Д. Трофимовтарга, Е. С. Макаровка, бары аймахтарбытыгар, чугас миллэрбитигэр, истиҥ дьүөгэтигэр Бушкова Анннаҕа, аҕабыт табаарыстарыгар Федоров Семен Семеновичка, Дьячковскай Василий Николаевичка, детсад коллективыгар, сүһүөхтээх бэйэбит сүгүрүйэн туран, иэ сүрэхтэн тахсар махталбытын этэбит.

Бар дьоммут, эһигини кытта дьол-соргу аргыстастын!

Кэргэнэ, оҕолоро, кийииттэ, күтүөттэрэ, сиэннэрэ.

Ытыктыыр аҕабыт, эһэбит, тыыл, үлэ ветерана, кырдьаҕас механизатор, Чурапчы сэлиэнньэтин олохтооҕо

ДАНИЛОВ Константин Андреевич

ыарахан ыарыыттан кулун тутар 5 күнүгэр өлбүтүн, дириҥник курутуйан туран, аймахтарыгар, бииргэ үлэлээбиттэригэр, үөлээннээхтэригэр, билэр дьонугар иһитиннэрэбит.

Оҕолоро, сиэннэрэ.

Кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Кыыһыгар, бэйэлэрин үлэһиттэригэр экономист Данилова Надежда Константиновнаҕа Чурапчытааҕы потребобщество бырабылыанньата, профкома.

—Тапталлаах аҕата Данилов Константин Андреевич өлбүтүнэн Данилова Надежда Константиновнаҕа, сиэнигэр дьүөгэлэрэ Гуляева, Архипова, Алексеева, Ефимова уонна кииниэр дьиэ кэргэттэрэ.

Үлэ ветерана, Сылаҥ нэһилиэгин олохтооҕо

МАКАРОВА Мария Семеновна

өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Кэргэнигэр Афанасий Васильевичка, оҕолоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар Сылаҥ нэһилиэгин дьаһалтата, кырдьаҕастарын сэбиэтэ, бааһынай хаһаайыстыбаларын ассоциацията.

—Кыргыттарыгар Дьячковская Валентина Афанасьевнаҕа, Прокопьева Светлана Афанасьевнаҕа кииниэрдиин Сылаҥ орто оскуолатын 1977 сыллаахха бииргэ үөрэнэн бүтэрбит доҕотторо, табаарыстара.

Бэйэбит үлэһиппитигэр, маастар-педагог Карсанаева Татьяна Николаевнаҕа, кини дьиэ кэргэнигэр Томпо улууһун Мэгэ-Алданыгар бииргэ төрөөбүт быраатын оҕолоро хомолтолоохтук өлбүттэринэн дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Улуустааҕы «Арчы» үөрэтэр-үлэлэтэр комбинат коллектива.

Күндү бырааппытыгар, Чурапчытааҕы электрическэй ситим үлэһитигэр Габышев Александр Владимировичка ийэтэ, убайбытыгар Габышев Михаил Романовичка уонна кини дьиэ кэргэнигэр кийииттэрэ, Мирниэй куорат олохтооҕо, үлэ ветерана

ГАБЫШЕВА Раиса Семеновна

ыарахаттык ыалдьан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Оконешниковтар.

Таптыыр ийэтэ, колхознай-совхознай тутуу, тыыл, үлэ ветерана, Чакыр нэһилиэгин олохтооҕо

ЛУКОВЦЕВА Ольга Дмитриевна

өлбүтүнэн Саввина Жаннаҕа дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Жаннаны кытта интернат-оскуоланы 1981 сыллаахха бииргэ үөрэнэн бүтэрбиттэр.

Редактор Г. Г. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21-352, отделы — 21-265.

Учредители (соучредители) газеты—Редакция, Администрация улуса, Национальная издательско-полиграфическая компания «Сахаполиграфиздат». Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.

Индекс газеты: 54907

Чурапчинская улусная типография. Национальной издательско- полиграфической компании «Сахаполиграфиздат».

ЗАКАЗ №№ 25—26.

Подписано в печать: 05. 03. 99 г. Тираж: 2522.

Автор суруйар этиллэр санаа редакция позициятыгар маннык сөп түбэһэр буолбатах. Сурукка ыйыллар чахчылар кырдьыктаахтарыгар эппиэтинэһи автор түс бэйэтэ сүгэр.